

וְהָלֵא מִימֵי דוד שֶׁהֵעֵלָה אֶת הָאָרוֹן מִקְרִית יַעֲרִים, אֲרִיֹן בְּצִיּוֹן –
 בַּעֲרֵי דוד הָיָה, וְאִם אִוְרִיהָ אִמֵּר שֶׁהָאָרוֹן יוֹשֵׁב בְּסוּכוֹת עַל כְּרַחֲךָ
 שְׂכוֹנוֹת אִוְרִיהָ לֵארוֹן הַשָּׁנִי שֶׁהִיא יוֹצֵא לְמַלְחָמָה.
 הַגִּמְרָא מִבֵּאֵרֵת לִרְבֵּנָן פְּסוּק זֶה, מִבְּרֵרֵת הַגִּמְרָא: מִה עֲבָדֶיךָ לִי
 רַבָּנָן – אֵיךְ רִבְנָן יִתְרֹצוּ אֶת פְּסוּק זֶה שֶׁמִּשְׁמַעוֹ שֶׁלָּא כִּדְבָרֵיהֶם.
 מִתְרַצֵּת הַגִּמְרָא: שֶׁהֵם יִבְאֵרוּ שְׂכוֹנוֹת אִוְרִיהָ בְּמָה שֶׁאִמֵּר שֶׁהָאָרוֹן
 יוֹשֵׁב בְּסוּכוֹת הִיא, לֹא שֶׁהָאָרוֹן הִיא בְּמִקּוֹם שֶׁשְׁמוֹ 'סוּכוֹת', אֲלֵא
 שֶׁהָאָרוֹן נִמְצָא מִתַּחַת לִירֵיעָה שֶׁהִיא כִּכָּף שְׁהוּא בְּקִירֹו, וְהִינֵנו,
 שְׂעָדִינָן לֹא נִבְנֶה בֵּית הַבְּחִירָה. וְאִם עַל גִּב דָּכָל יִשְׂרָאֵל הִיא הִיא
 נִמְעָעִים מִלְשֶׁמֶשׁ מִיִּתְּתָם עַד שֶׁנִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַחֲמִיר אִוְרִיהָ
 עַל עֲצֻמוֹ כִּיֹּון שֶׁהִיא תִּרְתִּי לַגְּרִיעוּתָא, שְׁבִנִי יִשְׂרָאֵל הִיא בְּמַלְחָמָה
 וְאִם הָאָרוֹן הִיא יוֹשֵׁב בְּסוּכוֹת.
 הַגִּמְרָא מִבֵּאֵרֵת דְּבָרִים נוספים שֶׁנִּגְזְרוּ: מִשְׁנַנְנֵי הָאָרֶץ, נִגְזְרוּ יָחִיד עֲמֹ
 צִנְצֻנָּת הָמֹן, שֶׁעֲלִיהָ נִאֲמַר (שְׁמוֹת טו לז-לח) 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֹהֶרֶן
 קַח צִנְצֻנָּת אַחַת וְתֵן שָׁמָּה מִלֵּא הָעֹמֶר מִן וְהִנֵּחַ אֹתוֹ לִפְנֵי ה'
 לַמִּשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם. כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶל מֹשֶׁה וַיַּנְיִחְהוּ אֹהֶרֶן לִפְנֵי
 הָעֶדֶת לַמִּשְׁמֶרֶת, וַיְצַלְּחִית שָׁמֶן תְּמֻשָּׁה, וּמִקְלֹו שֶׁל אֹהֶרֶן וּפְרִיָּתוֹ
 וְשִׁבְרֵיָּו, וְאָרְגוֹ שֶׁהָשִׁיבוּ פְּלִשְׁתִּים אֶשֶׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל – כִּשְׁהָשִׁיבוּ
 אֶת הָאָרוֹן שֶׁנִּשְׁבַּח בִּידֵם, הִנִּיחוּ עֲמֹ אֲרֹג וְכוּ כְּלִי זָהָב לְכַפֵּר עַל
 נִטִּילַת הָאָרוֹן. וְכִשְׁנִגְזַר הָאָרוֹן נִגְזַר עֲמֹ, כִּמוֹ שֶׁנִּאֲמַר (שְׁמוֹאל א' ח)
 'וְלִקְחֶתֶם אֶת אָרְזוֹ ה' וְנִתַּתֶּם אֹתוֹ אֶל הָעֶגְלָה וְאֵת כְּלֵי הָהָבָה אֲשֶׁר
 הִשְׁבַּתֶּם לֹו אֶשֶׁם תְּשִׁימוּ בְּאָרְגוֹ מִצִּדּוֹ וְשִׁלַּחְתֶּם אֹתוֹ וְהִקְלָךְ, וּמִמָּה
 שֶׁנִּאֲמַר 'תְּשִׁימוּ בְּאָרְגוֹ מִצִּדּוֹ' הִרִי שֶׁהָאָרְגוֹ הִיא מוֹנֵחַ לְצִד הָאָרוֹן,
 וְכִל מִקּוֹם שֶׁהִיא הָאָרוֹן נִמְצָא הִיא הָאָרְגוֹ לְצִידוֹ, וְאִם נִגְזַר עֲמֹ.
 הַגִּמְרָא מִבֵּאֵרֵת מִי גִזַּר אֶת הָאָרוֹן. אִמֵּרֵת הַגִּמְרָא: מִי נִגְזַר לְהָאָרוֹן,
 יֵאֻשְׁהוּ הַמֶּלֶךְ נִגְזַר, וְזֹאת בֵּין שְׂרָאָה שְׂכֵנִיב (דְּבָרִים כח לז) 'וְיִלְדָךְ ה'
 אֲתָךְ וְאֵת מִלְכָךְ אֲשֶׁר תִּקֵּים עִלְיָךְ אֶל גִּי אֲשֶׁר לֹא יִדְעָת אֲתָהּ
 וְאֲבִתָּיךְ, וְדָגָא שְׁמָא יִקְחוּ עִימָם לְבָבֵל אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, עֲמֹ וְנִגְזַר.
 הָרָא הוּא דְּכֵתִיב (דְּבָרִים כ' ב) 'וַיֹּאמֶר לְלוֹאִים הַמִּכְנִיִּים לְכָל
 יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לָהּ, תִּנְּנוּ אֶת אָרְזוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּכִית אֲשֶׁר בְּנָה שְׁלֹמֹה
 בֶּן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אִין לָכֶם מִשָּׂא בְּכֵתָךְ, עֲתָה עֲבֹדוּ אֶת ה'
 אֱלֹהֵיכֶם וְאֵת עֲמֹ יִשְׂרָאֵל, וְהִרִי אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ הִיא בְּמִקּוֹמוֹ שֶׁבִּבְת
 הַמִּקְדָּשׁ וְלֹשֶׁם מָה הִיא צִרִיךְ לִזְמַר לָהֶם שִׁתְּנֻהוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 אֲשֶׁר בְּנָה שְׁלֹמֹה, אֲלֵא וְדָאִי נִתְכַּוֵּן לְצוּרֹת אֶת הַלֹּוִים שִׁיגְזֹוּ אֵת
 הָאָרוֹן, וְכִךְ אָמַר לָהֶם יֵאֻשְׁהוּ, אִם נִגְזַר הוּא הָאָרוֹן עֲמָכֶם יָחִיד עִם
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַגּוֹלִים לְכָכָל, אֲפִילוֹ אִם תִּגְאֻלוּ מִבְּבֵל וּמִלְכוּת בָּבֶל
 תַּחֲזִיר לָכֶם אֶת שֹׁאֵר כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ, מִכָּל מִקּוֹם הֵם יִתְּנוּ עֵינֵיהֶם
 בָּאָרוֹן לְהַשְׁאִירוֹ אֲצֵלָם, וְשׁוֹב אִין אֲתֶם מְחֻזְרִין אֹתוֹ עוֹד לְמִקּוֹמוֹ
 בְּמִשָּׁא הַכְּתָף כְּדִינוֹ, וְלִכֵּן אֵלֵא 'עֲתָה עֲבֹדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאֵת עֲמֹ
 יִשְׂרָאֵל' וְתִגְזְרוּ אֶת הָאָרוֹן.
 מִכִּיֹּון שֶׁהוֹכִירָה הַגִּיּוֹנָה שֶׁל צִלְחוּת שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה, מִבֵּאֵרֵת הַגִּמְרָא
 בְּרִייתוֹת בַּעֲנִין עֲשִׂית שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה. מִבְּרֵרֵת הַבְּרִייתָא: שְׁטוֹם שְׁמֹן
 הַמִּשְׁחָה כִּיצַד הוּא נַעֲשֶׂה. מִבֵּאֵרֵת הַבְּרִייתָא אֶת הַפְּסוּקִים בַּעֲנִין
 הַסְּמֻמִּים (שְׁמוֹת ל כג-כד), 'וְאֲתָה קַח לָךְ וְגו' בְּשָׂמִים רֹאשׁ מִר דָּרוֹר
 חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקָנְמָן בְּשָׂם מְחֻצִּיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתִים וְקִנְהָ בְּשָׂם
 חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתִים. וְקִנְהָ חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְגו' בְּשִׁקְל הַקֹּדֶשׁ וְשִׁמְן זֵית הֵיךְ,
 נִמְצָא שְׂכֵמוֹת הַסְּמֻמִּים הַכּוֹלֵלֵת הֵן אֵלֶּף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִנִּים.
 'שְׁמֹן זֵית הֵיךְ' [-מִידַת 'הֵיךְ' הִיא] שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לֹוג, שְׁבֹו הִי שׁוֹלְקִין –
 מִבְּשָׁלִים אֶת הָעֵקֶרֶן – הַבְּשָׂמִים הַמוֹכֵרִים לְעִיל, דְּכָרִי רַבִּי מֵאִיר.
 רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּתַחֲלִיל שׁוֹלְקִין הִיָּה – מִבְּשָׁל אֶת הַבְּשָׂמִים בְּמִים,
 כְּדִי שִׁיבְלְעוּ הַבְּשָׂמִים מִהֵמָּה וְיִתְמַלְאוּ וְשׁוֹב לֹא יִבְלְעוּ אֶת הַשְּׁמֹן,
 לְאַחַר מִכֵּן הַיִּצְאָם מִן הַמִּים, וְנִתְּנוּ שְׁמֹן עַל גְּבִיהֶן שֶׁל הַסְּמֻמִּים
 כְּדִי שִׁיקֻלְט הַשְּׁמֹן אֶת רִיחַ הַבְּשָׂמִים. מִשְׁחָה הַשְּׁמֹן קוֹלֵט אֶת
 הָרִיחַ, הִיָּה מְעַבִּיר – לִקְחָת אֶת הַשְּׁמֹן מֵעַל הַבְּשָׂמִים בְּדִירָךְ
 שֶׁהַשְּׁמֹן עוֹשִׂי, וְנִתְּנוּ בְּתוֹךְ צִלְחוּת. הָרָא הוּא דְּכֵתִיב (שְׁמוֹת ל כה)
 'וְעִשִּׂית אֹתוֹ שְׁמֹן מִשְׁחָה קֹדֶשׁ וְגו' לְקַח מִקְרָחַת מִעֲשֶׂה לְקַח שְׁמֹן
 מִשְׁחָת קֹדֶשׁ יִהְיֶה.
 בַּבְּבִלִי (בְּרִיתוֹת ה) מִבּוֹאֵר שֶׁהָמָן דָּאִמֵּר שְׁסוּבֵר שְׁמִקּוּדֵם בִּישְׁלוֹ
 אֶת הַבְּשָׂמִים בְּמִים שָׁאֵל אֶת הָמָן דָּאִמֵּר הַסּוּבֵר שְׁמִיד בִּישְׁלוֹ אֶת
 הַבְּשָׂמִים בְּשִׁמְן, שֶׁלְכֹאֲרָה בְּאוּפֹן פִּיטוֹם זֶה לֹא יִסְפִּיק הַשְּׁמֹן אֲפִילוֹ

כְּדִי לִסְרוֹךְ אֶת הַבְּשָׂמִים, כִּיֹּון שֶׁמִּהֲשִׁמְךָ לֹא הִיָּה כִי אִם שְׁנַיִם עֶשְׂרִי
 לֹוג, וְאִילוֹ מִידַת הַסְּמֻמִּים הִיָּתָה אֵלֶּף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִנִּים, וְאֲפִילוֹ
 בְּסִיכָה בְּלִבָּד כִּבֵּר הִיָּה נִבְלַע הַשְּׁמֹן בְּבִשְׂמִים, וְכִל שְׁכֵן שֶׁלָּא הִיָּה
 יִכּוֹלִים לְבִשֵּׁל אֶת כָּל הַסְּמֻמִּים בְּכִמוֹת קִטְנָה זֹו שֶׁל שְׁמֹן. כְּתוּבָה
 עַל כֵּךְ מִבֵּאֵרֵת הַגִּמְרָא שֶׁעַל כְּרַחֲךָ צִרִיכִים אֲנוּ לִזְמַר שֶׁמִּעֲשֶׂה
 נִיִּסִּים הִיָּה בְּשִׁמְן הַמִּשְׁחָה, וְלִכֵּן יִכּוֹלִים אֲנוּ לִזְמַר שֶׁכִּמוֹ כֵּן הִיָּה נִס
 נוסף וְבִישְׁלוֹ אֶת הַבְּשָׂמִים בְּשִׁמְן וְלֹא נִחְסַר מִמֶּנּוּ כָּלֹום.
 הַגִּמְרָא מִבֵּאֵרֵת בְּרִייתָא הַסּוּבֵרֵת כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר שֶׁהִבִּישׁוּל שֶׁל
 הַבְּשָׂמִים בְּשִׁמְן נַעֲשֶׂה בְּדִירָךְ נִס: תִּנְּנוּ, רַבִּי יְהוּדָה בִּי רַבִּי אִילְעִי
 אֲנוֹמֵר, שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה שֶׁנַּעֲשֶׂה מִשָּׂה בְּמִדְרָב, מִעֲשֶׂה נִסִּים נַעֲשֶׂה בֹו
 מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף. שְׁמִתְחִלָּה לֹא הָיָה בֹו אֵלֵא שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לֹוג שְׁנֵאוֹמֵר
 'שְׁמֹן זֵית הֵיךְ', וּמִידַת הֵיךְ הִיא שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לֹוג, וְהִרִי אִם בִּאֲנוּ בְּכִמוֹת
 קִטְנָה כִּזָּאת שֶׁל שְׁמֹן לְסוֹף בֹו אֶת הָעֵקֶרֶן, לֹא הָיָה בֹו סִפֵּךְ –
 מִסְפִּיק, וְעַל אַחַת בְּמָה וְכֵמָה שֶׁהַשְּׁמֹן לֹא הִיָּה מִסְפִּיק כְּשֶׁבִישְׁלוֹ
 אוֹתוֹ בְּהֵם קוּדֵם לָכֵן, וְכִכֵּךְ הִיָּה צִרִיךְ הַשְּׁמֹן לְהִתְמַעַט עוֹד יוֹתֵר,
 שְׁהִי הָאִיר – הָאֵשׁ בּוֹלַע, וְהַעֲצִים וְהַבְּשָׂמִים בּוֹלַעִים, וְהִיָּתָה –
 וְסִיר הִבִּישׁוּל בּוֹלַעַת, וְלֹא זֹו בְּלִבָּד אֲלֵא מִפְּנֵי נִמְשָׁחוּ הַמִּשְׁחָה וְכָל
 בְּלִיָּו, הַשְׁוֹלְחֵן וְכָל בְּלִיָּו, הַמְּנוּרָה וְכָל בְּלִיָּה, וְשִׁמְנוֹ נִמְשָׁחוּ אֹהֶרֶן בְּהֵן
 גִּדּוֹל וְכִנּוֹי בְּלִי שְׂכֵתָה יְמֵי הַמְּלוּאוֹים, וְשִׁמְנוֹ נִמְשָׁחוּ בְּהֵנִים גִּדּוֹלִים
 וְכִלִּים בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת.
 מִמְּשִׁיכָה הַבְּרִייתָא וּמִבְּרֵרֵת מִי הֵם הַצִּרִיכִים מִשְׁחָה: מֶלֶךְ בְּתַחֲלָה
 – שֶׁלָּא הִיָּה אֲבִיו מֶלֶךְ, מִעֵוֶן מִשְׁחָה. מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ אִין מִעֵוֶן מִשְׁחָה,
 מֵאִי מִשְׁחָה – דִּין זֶה נִלְמַד מִמָּה שֶׁאִמֵּר ה' לְשִׁמְנוֹאֵל אִוְדוֹת דָּוִד
 (שְׁמוֹאל א' טו יב), 'קוֹם מִשְׁחָהוּ בִּי זֶה הוּא', דּוֹרֶשֶׁת הַבְּרִייתָא, 'זֶה'
 לִשְׁוֹן מִיעוּט הוּא לְלַמְדֵּנוּ, זֶה – דָּוִד שֶׁהוּא מֶלֶךְ בְּתַחֲלִילָה שֶׁהִיָּה לֹא
 הִיָּה אֲבִיו מֶלֶךְ, מִעֵוֶן מִשְׁחָה, וְאִין בְּנֹו שֶׁהוּא מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ מִעֵוֶן
 מִשְׁחָה. אֲכָל בְּהֵן גִּדּוֹל בֶּן בְּהֵן גִּדּוֹל, אֲפִילוֹ עַד עֲשֶׂרֶת דּוֹרוֹת וְהוּא
 הָדִין יוֹתֵר מִכֵּךְ, מִעֵוֶן מִשְׁחָה, שֶׁנִּאֲמַר (וַיִּקְרָא טו טז) 'וַיִּבְחַן הַמֶּשִׁיחַ
 תַּחֲתִיֹו מִכְּנִי, וְלִכְאוּרָה הִיָּה צִרִיךְ לְהִיָּת כְּתוּב 'וַיִּבְחַן תַּחֲתִיֹו
 מִכְּנִי' וְלֹשֶׁם מָה כְּתוּב 'הַמִּשְׁחָה', אֲלֵא בֹא הַכְּתוּב לְלַמְדֵּנוּ שֶׁאִם בֶּן
 הַכְּתוּב גִּדּוֹל, רַק אִם יִמְשָׁחוּהוּ שֶׁ לוֹ דִּין כְּתוּב גִּדּוֹל.
 מִסִּיִּים רַבִּי יְהוּדָה בִּי רַבִּי אִילְעִי אָף לְאַחַר כָּל מָה שֶׁעֲשֵׂה עִם הַשְּׁמֹן,
 מִכָּל מִקּוֹם וְכּוֹלֵוּ קִנִּים לְעִתִּיר לָבָא, הָרָא הוּא דְּכֵתִיב (שְׁמוֹת ל לא)
 'שְׁמֹן מִשְׁחָת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם', דּוֹרֶשׁ רַבִּי יְהוּדָה, 'זֶה'
 בְּגִימְטְרִיא שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לְלַמְדֵּנוּ שֶׁאוֹתָם שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לֹוג יִהְיֶה קִיָּמִים
 לְדֹרֹתֵיכֶם.
 מִבֵּאֵרֵת הַגִּמְרָא בְּרִייתָא בַּעֲנִין מִשְׁחָת הַמִּלְכִּים. אִמֵּרֵת הַבְּרִייתָא:
 אִין מוֹשְׁחִין הַמִּלְכִּים אֵלֵא עַל גְּבִי הַמִּעִיָּין, לְסִימָן טוֹב שֶׁתִּמְשָׁךְ
 מִלְכוּתָם כְּמַעֲיִין שֶׁהוּא מוֹשָׁךְ וְהוֹלָךְ, שְׁנֵאוֹמֵר (מִלְכִּים א' א לז-לח)
 'וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קַחוּ עִמָּכֶם אֶת עֲבָדֵי אֲדֹנֵיכֶם וְהִרְבַּכְתֶּם אֶת
 שְׁלֹמֹה בְּנִי עַל חִפְּדָה אֲשֶׁר לִי וְהוֹדִיתֶם אֹתוֹ אֶל גִּחֹן, וּמִשָּׂה אֹתוֹ
 שֶׁם צִדִּיק חִבֵּהן וְנִתֵּן הַנְּבִיא לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְתַקְעֶתֶם בְּשׁוֹפָר
 וְאֲמַרְתֶּם יֵחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, הִרִי שֶׁמִּשְׁחָת הַמִּלְכִּים צִרִיכָה לְהִיָּת
 עַל הַמַּעֲיָין.
 מִמְּשִׁיכָה הַבְּרִייתָא וְאוֹמֵרֵת: אִין מוֹשְׁחִין מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ, אֵלֵא מִפְּנֵי
 הַמִּתְּלֻקָּת – שֶׁאִם יֵשׁ מִחְלוקָת בִּישְׂרָאֵל אִין הַמִּלְכוּת עוֹבֵרֵת
 בִּירוּשָׁה וְצִרִיךְ מִשְׁחָה כְּתַחֲלִילָה. וּבַבְּבִלִי (הִדְרִית יא) לִזְמַדִּים זֹאת
 מִמָּה שֶׁנִּאֲמַר (דְּבָרִים כב) 'לְמַעַן יֵאָרִיךְ יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבְנָיו
 בְּקִרְבֵּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁרַק אִם יֵשׁ שְׁלוֹם בְּקִרְבֵּי יִשְׂרָאֵל הִרִי שֶׁהַמִּלְכוּת
 עוֹבֵרֵת מֵהָבָא לְבָנוּ וְאִין צִרִיךְ מִשְׁחָה נוספת.
 מִבֵּאֵרֵת הַבְּרִייתָא דּוּגְמָאוֹת מִכְּמָה מִלְכִּים שֶׁנִּמְשָׁחוּ מִפְּנֵי
 הַמִּחְלוקָת. וּמִבֵּאֵרֵת הַבְּרִייתָא: מִפְּנֵי מָה נִמְשָׁח שְׁלֹמֹה, הִיא הִיא
 מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ וְכִאֲמוֹר אִין מוֹשְׁחִים מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ, מִפְּנֵי מִתְּלֻקָּתוֹ שֶׁל
 אֲדֹנָיָהוּ שֶׁהִתְנַשָּׂא לִזְמַר 'אֲנִי אֲמָלֵךְ' (מִלְכִּים א' א ה), וְכִמוֹ כֵּן יוֹאֵשׁ בֶּן
 אַחֲזִיָּה נִמְשָׁח, כִּמוֹ שֶׁנִּאֲמַר (מִלְכִּים ב' יא) 'וַיֹּצֵא אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּן
 עָלָיו אֶת הַנֵּזֶר וְאֵת הָעֲדוּת וַיִּמְלֹכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשָׁחוּהוּ וַיְכּוּ כָף וַיֹּאמְרוּ
 יֵחִי הַמֶּלֶךְ', וְאִם שֶׁהִיָּה בֶּן מֶלֶךְ הוֹצִיר לְהִיָּת מִפְּנֵי עֲתִילָתוֹ
 שֶׁאִיבְדָה אֶת כָּל זֶרַע הַמִּלְכוּת וְהִנְהִיגָה עֲצֻמָּה בְּמִלְכוּת. כִּמוֹ כֵּן
 יְהוֹאָכָן בֶּן יֵאֻשִׁיהוּ נִמְשָׁח, כְּדִכְתִּיב (מִלְכִּים ב' כג ל) 'וַיִּקַּח עִם הָאָרֶץ
 אֶת יְהוֹאָכָן בֶּן יֵאֻשִׁיהוּ וַיִּמְשָׁחוּ אֹתוֹ וַיִּמְלִיכוּ אֹתוֹ תַּחַת אֲבִיו, וְאִם

שהיה בן מלך הוצרך להימשח, מִפְּנֵי יְהוֹיָקִים אֲחִיו שֶׁהָיָה גָדוֹל מִמֶּנּוּ
שְׁנֵי שָׁנִים, והיה מערער על מלוכות אחיו הקטן. וכמו כן יהוא
נמשה, כדכתיב (מלכים ב' ט ז) וּבָאתָ שָׁמָּה וְרָאָה שָׁם יְהוּא בֶן
הִשְׁמִיט בְּנֵי נִמְשִׁי וּבָאתָ וְהִקְמַתוּ מִתּוֹךְ אֲחָיו וְהִבִּיאתָ אֹתוֹ חֹדֶר
בְּחֹדֶר וְלִקְחָתָהּ פֶּה הַשֶּׁמֶן וְיִצְקָתָה עַל רֹאשׁוֹ וְאָמַרְתָּ כֹה אָמַר ה'
מִשְׁחָתִיךָ לְמֶלֶךְ אֶל יִשְׂרָאֵל, ואל שהיה בן מלך הוצרך להימשח
מִפְּנֵי יוֹרֵם בן אחאב שנמנו נלקחה המלוכה.

הגמרא מקשה על כך שהיה נמשח בשמן המשחה. מקשה
הגמרא: וכי לא בן בְּתִיב (שמואל א' טו יב) קִוֵּם מִשְׁחָתוֹ בִּי וְהָיָה הוּא,
ודרשו מפסוק זה ללמדנו שדווקא זה – מלך מבית דוד – מְעִין
מִשְׁחָתוֹ, וְאִין מִלְכֵי יִשְׂרָאֵל מְעִינִין מִשְׁחָתוֹ, ואם אינם מחויבים
במשיחה ובכל זאת מושחים אותם יש בכך משום מעילה, ואיך
משחו את יהוא שהיה ממלכי ישראל. מתרצת הגמרא: אֵלָּא – יש
לתרץ את דברי הברייתא על פי מה שיש עוד להקשות על מה
שהבאנו מקודם, ש'הוֹאֲחֻהוּ מִפְּנֵי יְהוֹיָקִים אֲחִיו שֶׁהָיָה גָדוֹל מִמֶּנּוּ שְׁנֵי
שָׁנִים' נמשה. ולכאורה, כיצד יתכן שיהוא נמשח בשמן
המשחה, וכי לא יִשְׁחָתוּ אֲבִיו כְּבֹר נָנוּ. אלא מכח שאלות אלו
הָאָמְרָה – על כרחנו צריכים אנו לומר, שיהוא נמשח בשמן
אֲפִרְסְמוֹן נִמְשָׁח ולא בשמן המשחה, וכך נתרץ גם אצל יהוא.

ממשיכה הברייתא ואומרת: אִין מוֹשְׁחִין מִלְכִּים אֵלָּא מִן הַקֶּרֶן –
שופר, וזאת לסימן טוב שמלוכותם תתקיים כקֶרֶן שהוא דבר
המתקיים. מצינת הברייתא: שְׁאֵל הַמֶּלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמואל א' י א)
וְיָקִים שְׁמוּאֵל אֶת פֶּה הַשֶּׁמֶן וְיִצֹק עַל רֹאשׁוֹ וְיִשְׁקָתוּ וַיֹּאמְרוּ הֲלוֹא
כִּי מִשְׁחָה ה' עַל נַחֲלָתוֹ לְגִידִי, וְהָיָה הַמֶּלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (מלכים ב' ט
א) וְלִקְחָתָהּ פֶּה הַשֶּׁמֶן וְיִצְקָתָה עַל רֹאשׁוֹ וְאָמַרְתָּ כֹה אָמַר ה' מִשְׁחָתִיךָ
לְמֶלֶךְ אֶל יִשְׂרָאֵל, כיון ששניהם נִמְשָׁחוּ מִן הַקֶּרֶן, הִתְהַלְּכוּ מִלְכוּתָם
מִלְכוּת עוֹבְרָת – שלא נמשכה מלוכותם לזרעם אחריהם.

דִּיּוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמואל א' טו יג) וְיָקִים שְׁמוּאֵל אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן
וְיִמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אֲחָיו וְתִצְלַח רוּחַ ה' אֶל דָּוִד מִהַיּוֹם הַהוּא
וְיַעֲלֶה, וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (מלכים א' יא לו) וְיָקִים צִדּוֹק הַכֹּהֵן
אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן מִן הָאֵהָל וְיִמְשַׁח אֶת שִׁלְמָה וְיִתְקַעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ
כֹּל הָעָם יֵהֵא הַמֶּלֶךְ שִׁלְמָה, כיון ששניהם נִמְשָׁחוּ מִן הַקֶּרֶן הִתְהַלְּכוּ
מִלְכוּתָם מִלְכוּת יָקִיָּם – שעברה המלוכה לזרעם.

הגמרא מביאה שאין נמשחים למלוכה אלא משבט יהודה: אִין
מוֹשְׁחִין בְּהֵינִם מִלְכִּים – אין מעמידים כהנים לשמש כמלכים, ולא
דווקא מן הכהנים אלא אף לא היו מעמידים מלכים משאר
השבטים אלא דווקא משבט יהודה בלבד. מביאה הגמרא מקור
לכך: אָמַר רַבִּי יוֹדָה עֲנִיתִי דִּרְיָא – שם מקום, עַל שֵׁם הַכְּתוּב
(בראשית מט י) 'לֹא יִשְׁרָר שִׁבְטִי מִיְּהוּדָה', שהוא לכבודו של שבט
יהודה שאין יהודה סרה משבטם, ולכן גם אם לצורך השעה
יִקְרָחוּ הַלְּהִים מִלֶּךְ מִשְׁבַּט אֲחֵר, לא ימשחוהו כדי שלא יהיה עליו
הוד מלוכה אלא יהיה תפקידו כהשופטים והשוטרים. והדגישה
הגמרא את הכהנים יותר משאר השבטים כדי ללמדנו שאף
מהכהנים אין מעמידים, למרות שהם ראויים מצד עצמם
למשיחה, מכל מקום אין מושחים אותם לשם מלוכה, וכל שכן
משאר השבטים.

מקור נוסף לכהנים שאין נמשחים למלוכה: אָמַר רַבִּי חִיָּא בְּרַ אֲדָא,
לֹא זו בלבד שאין ממנים את הכהנים בדומה לשאר השבטים,
אלא שבנוסף לכך יש לכהנים מניעה מיוחדת שהם אינם יכולים
להתמנות למלכים, שנאמר (דברים יז ז) 'לֹמַעַן יִאֲרִיךְ יָמִים עַל
מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל, מִזֶּה בְּתִיב בְּתִיבָה – ובפסוק
הסמוך לו נאמר (דברים יח א) 'לֹא יִהְיֶה לְכֹהֲנִים חֵלִוִּים כָּל שִׁבְט לִוי
חֶלֶק וְנַחֲלָה, וגו' ללמדנו שאין לשבט לוי כל חלק ונחלה במלוכה,
ומכל שכן שהם אינם נמשחים למלכים.

לעיל הובא ברייתא שיהוא נמשח בשמן המשחה מִפְּנֵי יְהוֹיָקִים אֲחִיו
שהיה גדול ממנו בשתי שנים. מביאה הגמרא מימרא של רבי יוחנן
בענין זה: כְּתִיב (דברי הימים א' טו ג) 'בָּנָי יֹאשִׁיָּהוּ הַכֹּהֵן יוֹחָנָן הַשֹּׁנִי
הַיְּהוֹיָקִים הַשְּׁלִשִׁי צִדְקִיָּהוּ הַרְבִּיעִי שְׁלֹם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הוּא יוֹחָנָן
הַכֹּהֵן שֶׁהוֹזַכַּר בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים (שם), הוּא יְהוֹאָחָז שֶׁהוֹזַכַּר בְּסֵפֶר
מַלְכִּים (ב' כג ז) וְיָקִים עִם הָאָרֶץ אֶת יְהוֹאָחָז בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ וְיִמְשָׁחוּ אֹתוֹ
וְיִמְלִיכוּ אֹתוֹ תַּחַת אֲבִיו. מקשה על כך הגמרא: וְהָאֵל בְּתִיב 'הַכֹּהֵן
יוֹחָנָן, ואם הוא יהואחז כיצד אמרנו שיהויה היה גדול מיהואחז

בשתי שנים. מתרצת הגמרא: שלעולם היה יהויה גדול
מיהואחז, וקראוהו בספר דברי הימים 'בכור', לפי שהיה בְּכוֹר
לְמַלְכוּת, והקדים למלך קודם אחיו יהויה.

מימרא נוספת של רבי יוחנן על הפסוק הנזכר: עוֹד אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן
עַל הַפֶּסֶק בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים 'הַשְּׁלִשִׁי צִדְקִיָּהוּ הַרְבִּיעִי שְׁלֹם, הוּא
שְׁלֹם הוּא צִדְקִיָּהוּ, וכוונת הפסוק היא לאדם אחד אלא שני
שמות יש לו. מקשה על כך הגמרא: וְהָכְתִּיב 'הַשְּׁלִשִׁי צִדְקִיָּהוּ
וְהַרְבִּיעִי שְׁלֹם, הרי שהפסוק מחשיבם כשני אנשים נפרדים.
מתרצת הגמרא: שכוונת הפסוק היא שאדם זה היה שְׁלִישִׁי
לְתוֹלְדוֹת, שיהויה היה הבכור והשני נולד יוחנן שהוא יהואחז
והשלישי נולד צדקיהו שהוא שלום, והוא גם היה רְבִיעִי לְמַלְכוּת,
שהראשון מלך יהואחז והשני מלך יהויה והשלישי מלך יכניה

בנו של יהויה והרביעי למלך היה צדקיהו שהוא שלום.
מביאה הגמרא ברייתא המפרשת את שמותיו. אומרת הברייתא:
'צִדְקִיָּהוּ' נקרא על שם שְׁצִדִּיק עָלָיו בְּיַד הַדִּין כְּשֶׁשָּׁחַטוּ אֶת בְּנָיו
לְעֵינָיו וְעוֹזְרוּ אֶת עֵינָיו. 'שְׁלֹם' נקרא על שם שְׁבִיטוֹ שִׁלְמָה –
כלתה ונגמרה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד ויותר לא חזרה עוד. מסיימת
הברייתא, שמלך זה לא שְׁלֹם הוּא שְׁמִי וְלֹא צִדְקִיָּהוּ הוּא שְׁמִי –
לא שמותיו היו אלה אלא כינויים בלבד הם ולדרשה באו
וכדלעיל, אֵלָּא מִתְּנִיָּהּ הִיָּה שְׁמוֹ, הָאָדָם הוּא דְּכִתְבִּי (מלכים ב' יו ד)
'וְיִמְלֹךְ מֶלֶךְ כָּבֹל אֶת מִתְּנִיָּהּ דָּוִד תַּחְתָּיו וְיִשָּׁב אֶת שְׁמוֹ צִדְקִיָּהוּ'.

נאמר (שמות כה י) 'וְעָשִׂה אָרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים מְטַחֲמִים וְחֹצֵי אָרְבָּה אֲמָה
וְחֹצֵי רִחְבּוֹ אֲמָה וְחֹצֵי קְמָתוֹ'. בבואנו לדעת את גודל הארון לפי
מידת האורך 'טפח', עלינו להקדים כי את מידת האורך 'אמה' אנו
מוצאים בשלושה גדלים שונים. יש שהיא בת חמשה טפחים, יש
שהיא בת ששה טפחים ויש שהיא בת ששה טפחים וחצי אצבע,
ולפיכך זו הבינונית שהיא בת ששה טפחים נקראת 'אמה בינונית',
מכיון שכן עלינו לדעת באיזה אמה מודדים את הארון ולפי זה
נרע כמה טפחים יש בארון.

הגמרא דנה בענין מידות הארון ומידות הלוחות שהיו בו. אומרת
הגמרא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּאָמָה בִּינוּנִית שֶׁל שֵׁשֶׁת טַפְחִים הָיָה הָאָרוֹן
עָשִׂי.

מביאה הגמרא מחלוקת תנאים בענין זה, ומבארת כדעת מי סובר
רבי יוחנן: מֵאֵן תָּנָא הַסּוֹבֵר שְׁמִידַת הָאָרוֹן הִיא בְּאָמָה שֶׁל שֵׁשֶׁת
טַפְחִים, רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּתַנּוּ בְּמִסְכַּת כְּלִים (פ"ד מ"ג) רַבִּי מֵאִיר אֹמְרִי,
כֹּל הָאֲמוֹת בְּמִקְדָּשׁ הָיוּ בְּאָמָה בִּינוּנִית חוּץ מִמִּזְבַּח הַזֹּהֵב וְהַקֶּהֱן
וְהַסּוֹבֵב וְהַיִּסוּד. רַבִּי יוֹדָה אֹמְרִי, אֲמוֹת הַכֶּהֱנִין כְּגוֹן חוֹמַת הַבֵּית
וּמִזְבַּח הָעוֹלָה שֶׁהִיָּה בְּנוֹי בְּאָדָמָה, נִמְדָּדוּ בְּאָמָה שֶׁל שֵׁשֶׁת טַפְחִים,
וְאֵילּוּ הָאֲמוֹת שֶׁל בָּלִים כְּגוֹן הָאָרוֹן וְהַשּׁוֹלְחָן וּמִזְבַּח הַנֶּדֶר נִמְדָּדוּ
בְּאָמָה שֶׁל חֲמִשָּׁה טַפְחִים.

הגמרא מבארת את מידות הארון בטפחים ואת מידות הלוחות
שהיו בו לפי רבי מאיר ורבי יהודה. ותחילה מבארת את שיטת רבי
מאיר. אומרת הגמרא: עַל דְּעִתִּיהָ – לפי דעתו דְּרַבִּי מֵאִיר, דִּין אָמַר
הַסּוֹבֵר בְּאָמָה שֶׁל שֵׁשֶׁת טַפְחִים הָיָה הָאָרוֹן עָשִׂי, נִמְצָא כִּי אֲרֻבּוֹ
– שֶׁל אָרוֹן הוּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר טַפְחִים, דְּכִתְבִּי 'אֲמָתִים וְחֹצֵי אָרְבָּה',
וְהַחֲשׁוֹב הוּא, אֲמָתָא אֲשֵׁיתָא וְאֲמָתָא אֲשֵׁיתָא – כל אמה היא בת
ששה טפחים ושתי אמות הרי הם שנים עשר טפחים, ועוד וּפְלִגְלוֹת
אֲמָתָא, תִּלְתָּא – חצי אמה שהוא שלושה טפחים, הרי שמנין
הטפחים באורך הארון הוא חמשה עשר טפחים.

וְאֲרֻבָּעָה לוחות היו מונחים בו – בארון, שְׁנֵים שְׁלֹמִים וְשְׁנֵים
שְׁבוּרִים, שכן אף שברי הלוחות היו מונחים בארון, דְּכִתְבִּי (דברים י
א) 'וְאָכַתְבָּה עַל הַלָּחָת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלָּחָת הָרִאשֹׁנִים
אֲשֶׁר שִׁבְרָתָ וְשָׁמַתָּם בְּאָרוֹן', משמע שאף הלוחות השבורים היה
עליהם להיות בארון.

הלוחות, היו כל אֶחָד וְאֶחָד – השלמים והשבורים, אָרְבּוֹ שֵׁשֶׁת
טַפְחִים, וְרִחְבּוֹ שֵׁשֶׁת. שכן רוחב כל לוח היה שלשה טפחים, והן
השלמים היו שני לוחות ורוחבם יחד הוא ששה טפחים והן
השבורים היו שני לוחות ורוחבם יחד הוא ששה טפחים, וכשהם
זה אצל זה נמצא אורך הכל ששה טפחים ורוחב הכל שנים עשר
טפחים.

נמצא לפי זה שסדר הנחת הלוחות בארון היה כך, תָּן
אָרְבּוֹ – רוחב שֶׁל לוחות שהוא שנים עשר טפחים, לְאֲרֻבּוֹ שֶׁל אָרוֹן
שהוא חמשה עשר טפחים, וְעֵדִינָן נִשְׁתַּדֵּר שֵׁם שְׁלֹשֶׁת טַפְחִים.

שקלים דף טז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קכה

הגמרא מביאה מחלוקת כיצד ציפו את הארון בזהב: תני בברייתא, כיצד עשה בצלאל את הארון. רבי חנינא אמר, שלש תיבות עשאו – שלושה ארונות עשה, שתיים של זהב ואחת של עץ, בתבנית כזאת שהיה לכל ארון כתלים מארבעת צדדיו ושוליים מלמטה אלא שמלמעלה היו פתוחים. מתחילה נתן בצלאל ארון של זהב בתוך ארון של עץ, ונמצא ארון העץ מצופה מבפנים, ולאחר מכן נתן את הארון של עץ בתוך ארון של זהב ונמצא מצופה גם מבחוץ, וציפהו את השפה העליונה של ארון העץ האמצעי בזהב, דכתיב (שמות כה יא) 'וְצִפִּיתָ אוֹתוֹ זָהָב כַּהֹרֶן מִפִּיִּת וּמִחוּץ הַצִּפְנוֹ', ולכאורה יש להקשות, מה תלמוד לומר בסיום הפסוק 'וְצִפְנוֹ', הרי כבר בתחילת הפסוק נאמר 'וְצִפִּיתָ', אלא בא הכתוב לְהֵבִיא – לרבות שאף את שפתו העליונה של הארון האמצעי היו מצפים בזהב. רבי שמעון בן לקיש חולק: רבי שמעון בן לקיש אמר, לא שלוש תיבות היו כי אם תיבה אחת של עץ עשאו, וציפהו את הארון זהב, דכתיב 'וְצִפִּיתָ אוֹתוֹ זָהָב כַּהֹרֶן מִפִּיִּת וּמִחוּץ', ומכך שלא נאמר שיעשה שלושה ארונות משמע שיעשה ארון אחד ויצפהו כדרך הצורפים ואף שפתו העליונה בכלל. מבררת הגמרא: לדעתו של רבי שמעון בן לקיש, מה תלמוד לומר 'וְצִפְנוֹ', שדרי מיותר הוא כיון שבתחילת הפסוק כבר כתוב 'וְצִפִּיתָ' וכפי שפירשנו לעיל. מתרצת הגמרא: אמר רבי פנחס, כיון שלא היה הארון עשוי מחתיכה אחת אלא מנסרים הרבה שהיו מחוברים זה לזה, בא הכתוב לְהֵבִיא – לרבות שהיה נותן זהב אף בין נסר לנסר, כדי שהנסרים יהיו מצופים בזהב מכל צדדיהם. הגמרא דנה כיצד היו כתובות 'עשרת הדברות' על גבי הלוחות. מבררת הגמרא: כיצד היו הלוחות כתובים בעשרת הדברות. רבי חנינא בן גמליאל אומר, חמשה דברות הראשונות היו כתובות על לוח זה, וחמשה דברות השניות היו כתובות על לוח זה, ולא נכתבו כולם בלוח אחד כדי להבדיל בין מעלת דברות הראשונות שהן מצוות שבין אדם למקום לבין דברות השניות שהן מצוות שבין אדם לחבירו. ורבי חנינא דורש זאת מתקרא הוא דכתיב (דברים יג) 'וַיֵּצֵא לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדִּבְרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל שְׁנֵי לוחֹת אֲבָנִים', ומכיון שאמר הכתוב 'לוחות אבנים' כבר יודעים אנו שהם שנים שהרי מיעוט רבים שנים, ולמה כפל הכתוב ואמר 'שני', אלא בא הכתוב להשמיענו שצריכות הלוחות להיות שוות במנין הדברות שעליהם, והם חמשה דברות על לוח זה וחמשה דברות על לוח זה. דעה שניה: ורפין אמר, לא רק פעם אחת היו כתובות הדברות על הלוחות אלא פעמיים. כיצד, עשרה על לוח זה – חמש הדברות הראשונות היו כתובות פעמיים על הלוח הראשון, פעם אחת מצד זה ופעם נוספת מהצד שכנגדו, ועשרה על לוח זה – וחמש דברות השניות היו כתובות פעמיים על הלוח השני, פעם אחת מצד זה ופעם נוספת מהצד שכנגדו. ורבנן דורשים זאת מתקרא הוא דכתיב (שם) 'וַיֵּצֵא לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדִּבְרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל שְׁנֵי לוחֹת אֲבָנִים' ולאחר מכן נאמר (דברים יד) 'וַיִּכְתְּבֵם עַל הַלְּחָת כַּמִּקְתָּב הָרִאשׁוֹן אֶת עֲשֶׂרֶת הַדִּבְרִים', ומכך שנאמר בתורה פעמיים שנכתבו, יש ללמוד שהיו כתובות הדברות פעמיים, עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה. דעה שלישית: רבי שמעון בן יוחאי אומר, מלבד זה שהדברות היו כתובות משני צדדי הלוחות, היו בכל לוח כתובות לא רק חמש דברות אלא כל עשרת הדברות, ונמצא שהיו עשרים על לוח זה ועשרים על לוח זה. ורבי שמעון בן יוחאי לומד זאת מהפסוק דכתיב (שם) 'וַיִּכְתְּבֵם עַל שְׁנֵי לוחֹת אֲבָנִים', ומזה שלא כתוב 'וַיִּכְתְּבֵם עַל לוחֹת אֲבָנִים', בא הכתוב להשמיענו בזה ששתי פעמים היו כתובות עשרת הדברות על כל לוח, ונמצא שהם עשרים על לוח זה ועשרים על לוח זה. דעה רביעית: רבי סימא אמר, עשרת הדברות היו כתובות בכל ארבעת צדדי הלוחות, ונמצא שהם ארבעים על לוח זה וארבעים

מבארת הגמרא מה עשו באותם שלשה טפחים שנשתירו: תן מקום חצי טפה לכל כותל, שהרי מידת האמתיים וחצי נמדדה מחוץ לארון, ועלינו להוריד איפוא את עובי כתלי הארון. נשתתיר שני טפחים לספר תורה שכתב משה רבינו, כדכתיב (דברים לא ט) 'וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת התּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתֶּנָּה אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנְּשָׂאִים אֶת אֶרֶן בְּרִית ה' וְאֵל כָּל זָקְנֵי יִשְׂרָאֵל'. כעת מבארת הגמרא את רוחב הארון, וכיצד היו מונחים הלוחות לרוחבו של הארון: רחבו של ארון היה תשעה טפחים, דכתיב 'אמה וחצי רחבו'. והחשבון הוא, אמתא אחתא – אמה היא בת ששה טפחים, ופלגות אמתא, תלתא – ועוד חצי אמה הוא שלשה טפחים, הרי מנין הטפחים ברוחב הארון הוא תשעה טפחים. וארבעה לוחות היו מונחים בו – בארון, שנים שלימים ושנים שבורים, דכתיב 'אשר שברת ושמתם בארון', והלוחות היו כל אחד ואחד ארבע טפחים ורחבו ששה טפחים כפי שפירשנו לעיל (ע"א). ונמצא לפי זה שסדר הנחת הלוחות ברוחב הארון היה כך, תן רחבן – ארכן של לוחות שהוא ששה טפחים, לרחבו של ארון שהוא תשעה טפחים, ועדיין נשתתיר שם שלשה טפחים. ובאותם שלשה טפחים שנשתתירו, תן חצי טפה מכאן לעובי כותל זה וחצי טפה מכאן לעובי כותל זה. וטפחים הנותרים, לשילוט מקום שספר תורה מונח – שיוכלו להוציא ולהכניס את הספר תורה שלא בדוחק. רבי שמעון בן לקיש חולק על רבי יוחנן: רבי שמעון בן לקיש אמר, באמה בת חמשה טפחים היה הארון עשוי. מפרשת הגמרא: מאן תנא הסובר שמידת הארון היא באמה בת חמשה טפחים, רבי יהודה היא, דתנינן תמן רבי יהודה אומר, אמת הכנין ששה, של הפלים חמשה, וזהו – וגם הארון כלי הוא מכלי המשכן, ולכן מידתו באמה של חמשה טפחים. הגמרא מבארת את מידות הארון והלוחות שהיו בו לפי דעת רבי יהודה: על דעתיה – לפי דעתו דרבי יהודה, דו אמר – הסובר באמה של חמשה טפחים, היה ארכו של הארון עשוי שנים עשר טפח ומחצה, דכתיב 'אמתים וחצי ארכו', וכך הוא החשבון, אמתא חמשה אמתא חמשה – כל אמה היא בת חמשה טפחים ושתי אמות הרי הם עשרה טפחים, ועוד פלגות אמתא, תרי ופליג – חצי אמה שהיא שני טפחים ומחצה, הרי שמנין הטפחים באורך הארון הוא שנים עשר טפח ומחצה. וארבעה לוחות היו בו, שנים שלימים ושנים שבורים, דכתיב 'אשר שברת ושמתם בארון', והלוחות היה כל אחד ואחד ארבע טפחים ורחבו ששה טפחים כפי שפירשנו לעיל. ונמצא לפי זה שסדר הנחת הלוחות באורך הארון היה כך, תן רחבן – רחבן של לוחות שהוא שנים עשר טפחים, לארכו של ארון שהוא שנים עשר טפחים ומחצה, ונשתתיר שם חצי טפה באורך הארון. והחשבון בחצי טפח שנשתתיר שהוא מידת שתי אצבעות, תן אצבע לכותל מכאן ואצבע לכותל מכאן, שעובי הכתלים היה אצבע. ורחבו של ארון היה שבעה טפחים ומחצה, דכתיב 'אמה וחצי רחבו', וכך הוא החשבון, אמתא חמשה – אמה היא בת חמשה טפחים, ועוד פלגות אמתא, תרי ופליג – חצי אמה שהיא שני טפחים ומחצה, נמצא רוחב הארון שבעה טפחים ומחצה. וארבעה לוחות היו בו, שנים שלימים ושנים שבורים, דכתיב 'אשר שברת ושמתם בארון', והלוחות היה כל אחד ואחד ארבע טפחים ורחבו ששה טפחים כפי שפירשנו לעיל. ונמצא לפי זה שסדר הנחת הלוחות ברוחב הארון היה כך, תן רחבן – ארכן של לוחות שהוא ששה טפחים, לרחבו של ארון שהוא שבעה טפחים ומחצה, ונשתתיר שם טפה ומחצה. והחשבון הטפח ומחצה הנותרים הוא, שחצי הטפח שיש בו שתי אצבעות, היה לעובי הכתלים אצבע לעובי הכותל מכאן ואצבע לעובי הכותל מכאן, והטפח הנותר היה חצי טפה מכאן וחצי טפה מכאן, לשילוט מקום שספר תורה מונח.

ספר תורה נתון. מבארת הגמרא: כִּמְיִן גְּלוּסְקִינְא – תיבה עשויו לו
מבחינ לארון, והנה ספר תורה נתון בתוכו.
הגמרא אינה מתרצת את הקושיא על רבי מאיר, אך מבאיא את
מקור דעתו: מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי מֵאִיר הַסּוֹבֵר שֶׁסֵּפֶר הַתּוֹרָה מוֹנֵחַ
בְּתוֹךְ הָאָרוֹן עִם הַלּוּחוֹת, דְּכֵתִיב (שמות כה כא) 'וְנָתַתָּ אֶת הַכִּפֹּת עַל
הָאָרֹן מְלֻמָּעֶלָה וְאֶל הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת הָעֶדֶת אֲשֶׁר אֲתָן אֵלֶיךָ, וְעֶדֶת'
זו ספר התורה, ואם נתנו את הכפות על הארון כיצד יכולים
אחרי כן ליתן לתוך הארון את ספר התורה, אלא על דעתיה דְרַבִּי
מֵאִיר – רבי מאיר לשיטתו דו אָמַר – שהוא סובר אִין מוֹקְדִים
וּמְאֻהָרִי בְּתוֹרָה, ולכן אפשר להפך את סדר הפסוק מהכתוב
לפנינו, וְאֵלָּא כִךְ נִאמַר 'וְאֶל הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת הָעֶדֶת אֲשֶׁר אֲתָן אֵלֶיךָ'
שֶׁמִּקּוּדָם יִתְּנוּ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה בְּתוֹךְ הָאָרוֹן וְאַחֲרֵי כֵךְ 'וְנָתַתָּ אֶת
הַכִּפֹּת עַל הָאָרֹן מְלֻמָּעֶלָה', ונמצא שאם כי מהפסוק דלעיל ראה
לדעתו של רבי יהודה הרי שמפסוק זה אנו רואים כדעת רבי מאיר
שנתנו את העדות בתוך הארון.
מסיימת הגמרא עם מאמר בשבחה של התורה: אִמַּר רַבִּי פִּנְחָס
בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ, הַתּוֹרָה שְׁנֵתָ לֹא הִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁחָה,
נִתְּנָה לֹא אֵשׁ לִבְנֵה הַדֹּתָה בְּאֵשׁ שְׁחוּרָה – כשם שכותבים בדיו
שחור על גבי קלף לבן, כך היה הקלף של התורה אש לבנה ועליה
נכתבו אותיות התורה באש שחורה. התורה עצמה היא אֵשׁ, והיא
גם מוֹכֵלֶלֶת – כלולה ומעורבת בְּאֵשׁ, אותיותיה נְצוּבָה בְּאֵשׁ,
וְנִתְּנָה מִהֶבֶה לְמִשְׁחָה בְּאֵשׁ שְׁלֹמֶעֱלָה דְכֵתִיב (דברים לא ב) 'מִיִּמִּינוֹ
אֵשׁ דֵּת לְמוֹ'.

הלכה ב - משנה

שנינו במשנה בתחילת הפרק (טו) 'שֶׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה הַשְּׁתַּחֲוִיּוֹת הֵיוּ
בְּמִקְדָּשׁ'. מבארת המשנה היכן היו השתחויות אלו. מבררת
המשנה: הֵיכָן הֵיוּ הַשְּׁתַּחֲוִיּוֹת הָאֵלּוּ בְּכָל צַדֵּי הָעֶזְרָה, מִבְּאֵרֶת
הַמִּשְׁנָה: אֵרֶבֶעַ בְּצִפּוֹן וְאַרְבַּע בְּדָרוֹם שְׁלֹשׁ בְּמִזְרָח וּשְׁתַּיִם בְּמַעְרָב,
והיו משתחוים בִּגְגֵד כָּל שַׁעַר וְשַׁעַר מֵאוֹתָם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים
שהיו שם.
השערים הדרומיים היו סְמוּכִים לָקֵרן מִעֵרֵב דְרוֹם שֶׁל הָעֶזְרָה, ואלו
הם: שַׁעַר הָעֵלְיוֹן – הר הבית היה משופע ועולה ממזרח למערב
והשער הקרוב ביותר למערב הוא השער העליון מְכוּלֵם, שַׁעַר
הַדֶּלֶק – הוא שער לשכת העץ, ולפי שמכניסים דרך שם את עצי
המערכה שדולקים על גבי המזבח קרוי הוא כֵן, שַׁעַר הַכְּבוֹדִית –
הוא שער שבו מכניסים את כבורי הבהמה לעזרה, שַׁעַר הַמִּיָּם,
וּמִפְרֶשֶׁת הַמִּשְׁנָה, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר הַמִּיָּם, לִפִּי שְׁבוֹ מְכַנְּסִין
צְלוֹתֵיהֶם.

עַל לִוְיָהּ. ורבי סימאי דורש זאת מהפסוק דְכֵתִיב (שמות לב טו) 'וַיִּפֶן
וַיֵּרֶד מִשָּׁה מִן הָהָר וַיֹּשִׁי לֹחַת הָעֶדֶת בְּיָדוֹ לֹחַת כְּתָבִים מִשְׁנֵי
עֲבָרֵיהֶם מִנָּה וּמִנָּה הֵם כְּתוּבִים', הרי שמלבד שהלוחות היו
כתובות משני עבריהם הם גם היו כתובות מזה ומזה, ללמדנו
שעשרת הדברות היו כתובות על הלוחות באופן של מְטְרוּנָה –
קורה מרובעת השווה בכל צדדיה, ואף כאן היו כתובות הדברות
מכל ארבעת צדי הלוחות.
דרשה נוספת בענין הכתוב בלוחות: הִנֵּנִי בֵּן אָחִי רַבִּי יְהוֹשֻעַ אֱמַר,
בֵּין כָּל דְּבָרֵי וְדָבָר שֶׁל עֶשְׂרֵת הַדְּבָרֹת שֶׁהָיוּ כְּתוּבֹת בַּלּוּחוֹת, הָיוּ
כְּתוּבֹת גַּם כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה יחד עִם דְּקָדוּקָהָ – טעמיה
וְאוֹתִיּוֹתֶיהָ – דרשות חסירות ויתירות שֶׁל תּוֹרָה, דְּכֵתִיב (שיר השירים
ה יד) 'יָדִיו יִגְלִיל יָדָב מְלָאִים בְּתַרְשִׁישׁ', דהיינו שהיו מלאים בְּיִמָּא
רַבָּא – כמו הים הגדול שמכונה בפסוק זה 'תַּרְשִׁישׁ', שֶׁכֶּשֶׁם שֶׁהֵם
הַגְּדוֹל מִלָּאִים מִיָּמִיו בְּדָגִים כִּי הָיוּ הַלּוּחוֹת מִלָּאִים בְּמִצְוֹת
הַתּוֹרָה. מוֹסִיפָה הַגְּמָרָא וּמִסְפֶּרֶת: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ כִּד הָוָה מְטִי
הָרִין קְרִיָּה – כשהיה מגיע ללמוד את פסוק זה, הָוָה אָמַר – היה
אומר על כך, יִפֹּה לְפָדְנִי הִנֵּנִי בֵּן אָחִי רַבִּי יְהוֹשֻעַ לְהַשְׁווֹת אֶת
הַלּוּחוֹת לִים הַגְּדוֹל, מָה הֵם הָיוּ בֵּין גֵּל גְּדוֹל לְגֵל גְּדוֹל, יִשְׁנֵם גְּלִים
קְטָנִים, כֵּךְ בֵּין כָּל דְּבָרֵי וְדָבָר הַמְשׁוּלִים לַגְּלִי הֵם הַגְּדוֹלִים, הָיוּ
כְּתוּבִים דְּקָדוּקָהָ וְאוֹתִיּוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה הַמְשׁוּלִים לַגְּלִי הֵם
הַקְּטָנִים.
למדנו לעיל, שלדעת רבי מאיר היו מידות הארון באמה של ששה
טפחים ונמצא אורך הארון חמשה עשר טפחים, וכיון שרוחב
הלוחות היו שנים עשר טפחים נשתיירו שלשה טפחים, טפח אחד
לעובי הכתלים ושני טפחים לספר תורה. ולדעת רבי יהודה היו
מידות הארון באמה של חמשה טפחים ונמצא אורך הארון שנים
עשר טפחים ומחצה, ולא היה מקום לספר תורה בתוך הארון,
והוא היה מונח מחוצה לו.
הגמרא מבארת את הפסוקים לשתי השיטות: אָמַר רַבִּי תַנְחוּמָא,
אֵיתִיקִישִׁית קוֹמָא – הקשתית לפני רַבִּי פִּנְחָס, אֲתֵיָא – הרי מדברי
הפסוק דלהלן אנו רואים בְּרַבִּי יְהוֹדָה שֶׁהִסְפֵּר תּוֹרָה לֹא הָיָה מוֹנֵחַ
בְּאָרוֹן אֲלָא מִחוּצָה לוֹ, וְנִמְצָא שֶׁהַפְּסוֹק לֹא אֲתֵיָא – אינו כְּשִׁישִׁית
רַבִּי מֵאִיר. שהרי מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי יְהוֹדָה, דְּכֵתִיב (דברים לא טו) 'לָקַח
אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשָׂמָתָם אֹתוֹ מִצֵּד אֲרוֹן בְּרִית ה' וְגו' ואם כן
מפורש איפוא בפסוק שהספר תורה בצידו של הארון היה ולא
בתוכו.
מוסיפה הגמרא ומבררת: עַל דְּעִתִּיהָ – לפי דעתו דְרַבִּי יְהוֹדָה דו
אָמַר – הסובר שספר התורה לא היה בתוך הארון, אם כן הֵיכָן הָיָה